

The Basis of Royalty Payments in Universities and The Situation Arising as a Result of Requesting Recording to Circulating Capital

e-ISSN 2687-4563

2021, Vol. 3 (1), pp. 42-54

<https://dergipark.org.tr/pub/auife>

Research Article

Received: 07.04.2021

Accepted: 22.04.2021

To cite this document:

Varcan, N. (2021). Üniversitelerde Telif Ödemelerinin Dayanağı ve Döner Sermayeye Kaydedilmesinin İstenmesi Sonucu Ortaya Çıkan Durum. *Anadolu University Journal of Faculty of Economics*, 3 (1), 42-54

Nezih VARCAN

Anadolu University, Faculty of Economics

nvarcan2626@outlook.com

orcid.org/ 0000-0002-4374-2675

Abstract

In universities, royalties are paid in return for financial rights arising from the intellectual and artistic works of academic staff. There are different regulations on which these payments are based. In the Higher Education Law, it is stated in which cases royalties will be recorded as income in the circulating capital. In this case, royalty fees which are deducted in terms of income and value added tax, are subject to high deductions applied to circulating capital income. In order to avoid such a situation, what has been done in practice and what needs to be done are discussed.

Keywords: Universities, royalty, circulating capital, regulations

JEL Codes: M12, Q58

Üniversitelerde Telif Ödemelerinin Dayanağı ve Döner Sermayeye Kaydedilmesinin İstenmesi Sonucu Ortaya Çıkan Durum

Öz

Üniversitelerde çoğunlukla öğretim elemanlarına ait fikir ve sanat eserleri üzerinden doğan mali haklar karşılığı telif ücreti ödenmektedir. Bu ödemelere dayanak olan farklı yönetmelikler bulunmaktadır. Yükseköğretim Kanununda telif ücretlerinin hangi hallerde döner sermayeye gelir kaydedileceği belirtilmiştir. Bu durumda, gelir ve katma değer vergisi yönünden kesintiye uğrayan telif ücretlerinin bir de döner sermaye gelirlerinden yapılan yüksek kesintilere tabi olması gibi bir durumla karşılaşılmaktadır. Böyle bir durumdan kurtulma amacıyla uygulamada nasıl davranıldığı ve nasıl olması gerektiği konuları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversiteler, telif, döner sermaye, yönetmelikler

Giriş

1951 tarihli 5846 sayılı ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu bugüne kadar çok farklı tarihlerde değişiklik geçirmiş yürürlükte olan bir kanundur. Bu Kanunda, fikir ve sanat eserlerinin türleri, bu eserleri meydana getiren eser sahiplerinin mali haklarını da içeren hakları, bu eserlerden yararlanma şartları, öngörülen esaslara aykırı yararlanma halinde yaptırımların ne olacağı belirtilmiştir. Sahibinin hususiyetini taşıyan her nevi fikir ve sanat mahsulleri olarak ifade edilen eser ve bu eser sahiplerinin mali hakları telif hakkı olarak ifade edilmektedir. Bu hak karşılığı yapılan ödemeler de telif ödemesi olarak adlandırılmaktadır. Bu ödemelerden yapılacak gelir vergisi ve ilgili olma halinde katma değer vergisi kesintileri ile beyanları hakkında da ilgili kanun hükümlerine göre hareket edilecektir. Ayrıca Yükseköğretim Kanununda belirtilen telif ödemelerinde de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesinde belirtilen kesintiler söz konusu olabilmektedir.

Bu çalışmada yer alan üniversiteler ifadesi Yükseköğretim Kanununda belirtilen yükseköğretim kurumlarının tümünü ifade eder biçimde kullanılmıştır. Kanunda yükseköğretim kurumlarının tanımı şu şekilde yapılmıştır. *“Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır.”*

Bilindiği gibi üniversiteler kamu ve vakıf üniversiteleri diye ikiye ayrılmaktadır. Vakıf üniversiteleri çoğu kişi tarafından özel üniversiteler olarak adlandırılmalarına rağmen özel üniversite değildirler. Özel üniversitelerin kurulması konusu yükseköğretim ile ilgili yasa değişikliğine ilişkin taslak metinlerinde yer almış olsa da kanun henüz çıkmamıştır.

Üniversitelerin büyük bir kısmı özel bütçeli kamu kuruluşlarıdır. Dolayısıyla çalışmada inceleyeceğimiz üniversiteler “Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik” hükümleri kapsamındadır. Ayrıca Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul tarafından telif konusunda çıkarılan yönetmelikler de bulunmaktadır. Ayrıca Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılan Yönetmelikte hakkı saklı tutulan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Hizmetleri Yayın ve Uygulama Yönetmeliği de bulunmaktadır.

Ancak bu konu ile ilgili mevzuat araştırması yapıldığında iki farklı üniversiteye ait düzenlemelerin de olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, kamu kuruluşu olarak üniversiteleri içine alan Yönetmelik yürürlükte iken, Maliye Bakanlığı ile Sayıştay’ın görüşleri alınarak 16.10.2011 tarihinde yayımlanan “Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın ve Uygulama Yönetmeliği”dir. İkincisi ise, İstanbul Üniversitesinin Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetleri Yayın Yönergesidir. Bu Yönerge ile yapılan düzenlemeler arasında yönetmelik ifadeleri de kullanılarak Senato tarafından kabul edilmiştir.

Bu durumda, üniversitelerde telif ödemelerinin hangi yönetmelik hükümleri esas alınarak yapılacağı konusu önem arz etmektedir. Zira aynı tür ve kapsamda bir esere yapılacak ödeme yönetmeliklere göre farklı olacaktır. Aslında bu farklılıkların olmaması için üst yönetmelik hükümleriyle bağlayıcı düzenlemeler de bulunmaktadır. Telif sahibinin mümkün olan en yüksek ödemeyi arzu etmesi doğaldır. Ödemeyi yapan üniversitenin de yine doğal olarak gelir kaynaklarından mümkünse en az ödeme yapma arzusu olabilecektir. Aslında ödemenin tarafların arzusuna göre değil kesin ve

tartışmasız yasal hükümler ne diyorsa ona göre yapılması gereği açıktır. Çalışmada telif hakkı sonucu doğan ödemenin yukarıda ifade edilen yönetmeliklerden hangisine göre yapılması konusuna değinilecektir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 36. maddesi ikinci cümlesinde yer alan “*öğretim elemanının görevi ile bağlantılı olarak verdiği hizmetin karşılığında telif ücreti adıyla bir bedel tahsil etmesi halinde 58 inci madde hükümleri uygulanır*” hükmü, 37. madde de yer alan düzenleme ile birlikte ele alınıp yorumlanacaktır. Yorumla birlikte madde içinde yer alan ikinci cümlenin neden uygulanmak istenmediğine değinilecektir. Ayrıca aynı Kanunun 48. maddesinde yer alan “*ders aracı olarak kullanılan kitap ve her türlü materyali öğretim elemanları kendi hesaplarına bastıramaz ve çoğaltamazlar...*” şeklindeki kanun hükmünün uygulamada niye hiç dikkate alınmadığı konusuna da çalışmada değinilecek konular arasındadır. Telif ücreti adıyla tahsil edilen bedelin hangi hallerde döner sermayeye kaydedilmesi gerektiği ve bu durumda yapılması gereken kesintilerle birlikte ortaya çıkan önemli mali yük nedeniyle yapılan uygulamalar ele alınacaktır.

Çalışmanın sonucunda, karmaşa yaratan hükümlerle ilgili öneriler getirilmeye çalışılacaktır.

Telif Ödemelerinin Dayanağı Olan Yönetmelikler

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Yönetmelikler başlıklı 65. maddesi (a) bendinde Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliklerin konuları, aynı maddenin (b) bendinde ise Üniversitelerarası Kurul tarafından çıkarılacak yönetmelik konuları sayılmıştır. Buna göre (a) bendi 8. fıkrada belirtilen, ders kitaplarının ve teksirlerinin bastırılmasında uygulanacak esaslar ve ödenecek telif hakları konusunda yönetmelik çıkarma yetkisi Yükseköğretim Kuruluna verilmiştir. Ayrıca “Ders kitapları ve eğitim-öğretim araçlarının basılıp çoğaltılması” başlıklı 48.madde içinde “*Ders kitapları, bilgisayar ve elektronik ortamlarda hazırlanan eğitim-öğretim ve uzaktan öğretim ilkelerine göre oluşturulan her türlü materyalle ilgili olarak uygulanacak esaslar ve ödenecek telif hakları Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Yükseköğretim Kurulunca belirlenir.*” hükmüne yer verilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu, 03.02.1984 tarihinde yayımlanan “Üniversiteler Yayın Yönetmeliği” ile üniversitelerde ders aracı olarak kullanılan kitaplar, teksirler ve yardımcı ders kitapları ile ilgili yayınların yazarlarına ödenecek telif hakkı hesaplamasının ne şekilde yapılacağı konularına açıklık getirmiştir. Bu Yönetmeliğin 18. maddesinde yer verilen bir hükümlerle, 18.06.1983 tarihinde yayımlanan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Hizmetleri Yayın ve Uygulama Yönetmeliği hariç tutularak, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce yayımlanmış yayın yönetmeliklerinin tümü yürürlükten kaldırılmıştır.

Üniversitelerarası Kurul tarafından çıkarılacak yönetmelik konularının belirtildiği (b) bendinde ise iki konuya yer verilmiştir. Birincisi, lisansüstü öğretim esasları, ikincisi ise, bu Kanunun uygulanması ile ilgili diğer akademik hususlar şeklindedir. Yukarıda belirtilen ders kitapları ile teksirler dışında da üniversitelerce yayın yapılmaktadır. Yukarıda Üniversitelerarası Kurul için ikinci olarak belirtilen genel akademik hususlar kapsamında “Üniversitelerde Ders Aracı Olarak Kullanılan Kitaplar, Teksirler ve Yardımcı Ders Kitapları Dışındaki Yayınlarla İlgili Yönetmelik” 22.10.1984 tarihinde Üniversitelerarası Kurul tarafından yayımlanmıştır.

Bu yönetmeliğe göre; üniversitelerde eğitim-öğretim yapan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar gibi birimleri ile araştırma merkezleri ve diğer araştırma kuruluşlarınca, eğitim ve araştırma çalışmalarına paralel dallarda bilimsel orijinal makaleler, tarama yazılar ve kısa bildirimler üniversite dergilerinde yayımlanabilecektir. Oluşan telif hakları ile üniversite bülteninde basılabilecek, daha önce yayımlanmamış orijinal yazıların telif haklarına değinilmiş ve ödeme ile ilgili Üniversite Yayın Yönetmeliğine atıfta bulunulmuştur. Doktora tezlerinin basılması halinde yazarlara herhangi bir telif hakkının ödenmeyeceği de belirtilmiştir. Yükseköğretim Kanununda yukarıda belirtilen iki üst yönetmeliğin neden iki ayrı kurul tarafından yayımlanmasının öngörüldüğü ve neden bir yönetmelik içinde düzenlenmediği anlaşılamamıştır.

Üniversiteleri de ilgilendirecek en son tarihli yönetmelik “Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik”tir (23.01.2007;26412 R.G.). Bu Yönetmelik, 1240 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği bölümüne eklenmiştir (27.06.2019;30814 R.G.). Sayıştay Başkanlığının görüşü alınarak hazırlanan ve hükümlerinin Cumhurbaşkanınca yürütüleceği ifade edilen bu Yönetmelikle, genel, özel bütçeli kamu idareleri ve mahalli idareler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar ve fonlar kapsama alınmıştır. Bu kapsamdaki kuruluşların amaç ve görevleri ile ilgili olarak yayımlayacakları eserler üzerinde doğan telif haklarına ve bu hakların ödenmesiyle ilgili hususlara yer verilmiştir

Bu Yönetmeliğin 1. maddesinde yer verilen “*özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla*” hükmü göz önüne alındığında, özel bütçeli kuruluşlardan olan üniversitelerin özel kanunu Yükseköğretim Kanunu olduğuna göre, bu Kanun hükümlerine dayalı, Yükseköğretim Kurulu, Üniversitelerarası Kurul ve Anadolu Üniversitesince çıkarılan telif ile ilgili üç yönetmelik hükümleri saklı tutularak yürürlükte tutulmuştur. Ancak Yönetmeliğin, Uygulanacak Hükümler başlıklı 22. maddesinde “*8/3/1985 tarihli ve 85/9240 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan “Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Bağlı Kuruluşları Telif Hakkı, Yayın ve Satış Yönetmeliği” hükümlerinin uygulanmasına devam olunur*” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükme göre de sadece belirtilen Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına izin verildiği de söylenebilir.

Yönetmeliğin, yürürlükten kaldırılan hükümler başlıklı 23. maddesi 2. fıkrasında ise “*Kamu kurum ve kuruluşlarının özel yönetmeliklerinin bu Yönetmeliğe aykırı hükümleri uygulanmaz*” ifadesi bulunmaktadır. Bu hükme göre 1. maddede saklı tutulan özel kanunlardaki hükümlere dayalı çıkarılan özel yönetmeliklerin bu Yönetmeliğe aykırı hükümleri uygulanmayacaksa, yukarıda yer verdiğimiz üç özel yönetmelik neredeyse uygulanamaz durumda olur. Belirtilen hükümde özel kanunlar ifadesine yer verilmemiş ancak “*Kamu kurum ve kuruluşlarının özel yönetmelikleri*” denmiştir. Vakıf üniversiteleri haricindeki Üniversitelerinde içinde bulunduğu kamu kurum ve kuruluşlarının özel yönetmelik çıkarabilmesi için kendi kanunlarında hangi konuda yönetmelik çıkarabileceklerine dair yetki bulunması gerektiğine göre, Yönetmeliğin birinci maddesinde yer verilen “*özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla*” hükmünü bu Yönetmeliğe aykırı olmayan hükümleri yürürlüktedir, şeklinde anlamak gerekmektedir.

Ayrıca, Yönetmeliğin Geçici 2. maddesinde, bu Yönetmelik kapsamına giren eserlerle ilgili yayın kurullarının görev ve yetkilerinin kamu kurum ve kuruluşlar tarafından çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceği çıkarılacak yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, kamu kurum ve kuruluşlarının mevcut yönetmeliklerinin bu

yönetmeliğe aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı hükmü de getirilmiştir.

Yukarıda yer verilen kamu kurumlarını kapsayan Yönetmeliğin belirtilen maddelerindeki hükümlerinin farklı yorumlanması nedeniyle, tarafların örneğin üniversitelerin kamu kurumları ile ilgili Yönetmeliğin ilgili hükümlerine hiç bakmadan kendi özel yönetmeliklerine dayalı telif ödemeleri yapmaları ya da son çıkan kamu kurumları ile ilgili yönetmelik hükümleri bağlayıcı diyerek telif ödemelerini bu yönetmeliğe göre yapmaları da mümkün olabilecektir.

16.10.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın ve Uygulama Yönetmeliğinin ödemeye esas ana hükümlerinin, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Hizmetleri Yayın ve Uygulama Yönetmeliği hükümlerinin aynısı olduğu görülmektedir. Üniversiteler Yayın Yönetmeliğinde sadece Anadolu Üniversitesinin konuya ilişkin yönetmeliği saklı tutulmuşken ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarının üniversiteler dâhil olmak üzere hepsini kapsayan yönetmelikten sonraki bir tarihte, üstelik Maliye Bakanlığı ve Sayıştay görüşleri alınarak bu Yönetmeliğin yayımlanması mevcut hükümlere göre anlaşılabilir. Atatürk Üniversitesinin de diğer üniversitelerin de açıköğretim hizmetlerini yaparken telif ödemeleri Anadolu Üniversitesinde olduğu gibi düzenlenmesi isteniyorsa yapılabilecek yasal düzenlemeler bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır.

İstanbul Üniversitesinin Web sayfasında yer alan, “İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetleri Yayın Yönergesi”nin ise daha yeni tarihli olduğu, yürürlükten kaldırma başlıklı 19. maddesinde, aynı konudaki 2015 tarihli yönergenin yürürlükten kaldırılması hakkındaki hükümden anlaşılmaktadır. Üniversitenin Senatosu tarafından kabul edilen Yönergenin Telif Hakları başlıklı 17. maddesinde ayrıntılı düzenlemeler yapıldığı 2,3 ve 4. fıkraların başlığında yönerge yerine “*Bu Yönetmeliğin*” ifadesinin kullanıldığı, hatta 2. fıkrada yardımcı eserler için Yayın Komisyonunun piyasa değerlemesi yöntemi ile telif belirlemesi yapacağı, ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Yukarıda yer verdiğim gibi yardımcı ders kitapları ile dışındaki yardımcı ders materyalleri ile ilgili Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerarası Kurulun çıkardığı yönetmelikler vardır. Buna rağmen üstelik piyasa değerlemesi ile telif belirlemesi yapılması dikkat çeken hususlardandır. Yönetmelik veya Yönerge hükümlerinin karşılaştırılarak ayrıntılı değerlendirilmesi bu çalışmanın amacı dışında olduğu için göze çarpan temel hususlara değinilmekle yetinilmiştir.

Ancak incelenen telif yönetmelikleri ve dayanağı mevzuatta yapılan incelemede ders kitapları yayımında editör olarak görevlendirilen kişilerin bu görevleri karşılığı kullanılan, editör ifadesine, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda, Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul tarafından telif ile ilgili yayımlanan yönetmeliklerde, Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelikte rastlanılmamıştır. Ancak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Hizmetleri Yayın ve Uygulama Yönetmeliği, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın ve Uygulama Yönetmeliği ve İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetleri Yayın Yönergesinde yer verildiği görülmüştür. Anadolu ve Atatürk Üniversitelerine ait belirtilen yönetmeliklerde “telif ücreti hesaplanmasına esas olan göstergeler ve katsayılar” başlıklı maddelerde “*telif eserlerde yazar, açıköğretim hizmet ilke ve yöntemlere uygunluk sağlamak ve eğitim teknolojisinden yararlanmak amacıyla editör kullanıldığı takdirde, telif eserlerde gösterge rakamı 600, editör gösterge rakamı 500 olarak uygulanır*” ifadesine yer verilmiştir. Yine bu iki yönetmelikte benzer şekilde yer

alan, program yönetimi, program sunumu, denetim, koordinasyon gibi telif ödemesi yapılabilecek görevlilere de değinilmiştir.

Anadolu Üniversitesine ait Yönetmeliğin yürürlük maddesinde, Yükseköğretim Kurumu, Maliye Bakanlığı ve Sayıştay'ın görüşü alınarak yönetmeliğin hazırlandığı ifadesi varken, Atatürk Üniversitesinin Yönetmeliğinde sadece Maliye Bakanlığı ile Sayıştay'ın görüşünün alınarak hazırlandığı ifadesine yer verilmiştir. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetleri Yayın Yönergesinde ise herhalde yönetmelik olmaması nedeniyle sadece Üniversite Senatosunca kabul edildiği ifadesi yer almıştır. Bu Yönergenin tanımlar maddesinde editör *“ders kitabı ile ilgili içerik geliştirme ve düzenleme faaliyetlerinden sorumlu olan kişi”* olarak tanımlanmış, 14. madde de yayın başvuruları ile ilgili olarak *“editörlü kitaplarda editör/editörlerin, kitabın bölüm yazarlarından vekâlet ve yetkilerini kabul eden imzalı birer belge”* den söz edilmiş, telif hakları başlıklı 17.maddenin 11. fıkrasında ise *“Ders kitabının editörünün bulunduğu durumda, editörlük faaliyetlerini yerine getiren öğretim elemanına; yapmış olduğu bu faaliyeti karşılığında ilgili yılın Devlet Memurları Aylık Katsayısı esas alınarak ve itibari sayfa sayısı üzerinden 50 gösterge puanı karşılığında bir ücret ödenir.”* ifadesine yer verilmiştir. Görüldüğü gibi üç üniversitenin yönetmeliklerinin hazırlanmasında görüş alınacak kurumlar ve editöre ödenecek telif ücreti gibi konularda farklılık görülebilmektedir.

Öğretim Elemanlarının Ders Kitabı Bastırabilmesinin İzne Tabi Olması

Bu başlığı okuyan öğretim elemanlarının çoğunun ilk defa duyuyorum diyeceğini düşündüğüm bir kanun hükmüne değinmek isterim. Yükseköğretim Kanununun 48. maddesinde yer alan ilgili düzenleme şu şekildedir. *“Üniversitelerde ders kitapları, bilgisayar ve elektronik ortamlarda hazırlanan eğitim öğretim ve uzaktan öğretim ilkelerine göre oluşturulan her türlü materyal ilgili üniversite veya Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanır ve hazırlattırılır ve öğrencilere uygun bedelle satılır. Ders aracı olarak kullanılan kitap ve her türlü materyali öğretim elemanları kendi hesaplarına bastıramaz ve çoğaltamazlar, bunlar ilgili üniversite tarafından basılır, bastırılır veya çoğaltılır. Ancak, başvurdukları eğitim-öğretim yılı içinde bastırılmayacağı, kurumun yönetim kurulunca yazılı olarak bildirilen kitapları kendilerinin bastırma hakları saklıdır...”*

Yukarıdaki düzenlemede yıllardır işlemediğini gördüğüm husus, ders aracı olarak kullanılan kitap ve her türlü materyali öğretim elemanlarının kendi hesaplarına bastırıp çoğaltamayacağı konusudur. Düzenleme, bunların ilgili üniversite tarafından basılacağını belirttikten sonra şartlı bir istisna getirmiştir. Üniversite, başvuru alan eğitim-öğretim yılı içinde ders aracı olarak kullanılacak kitap ve her türlü materyalin bastırılmayacağını, üniversite yönetim kurulunca yazılı olarak bildirdiği takdirde, kitapları kendilerinin bastırabileceğini öngörmüştür. Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu ders kitaplarını üniversite dışında bastırıp, satış fiyatını belirlerken de, maliyet ve fotokopi ile çoğaltılmasını önleyecek aynı zamanda emeğinin karşılığının bir kısmını alabilecek ölçüde fiyatlama yoluna gitmektedir. Yukarıda yer verdiğim ders kitaplarının bastırılması durumunda ödenecek telif ücretinin azlığı karşısında üniversite bastırabilse bile bu yola gitmemektedir.

Ders kitabını üniversite dışında bastırılmış öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun belki de tamamının çalıştığı üniversite yönetim kurulundan alınmış yazılı belgeyi - madde düzenlemesinden hareketle izin belgesi demek mümkündür- almadıklarını söyleyebilirim. Zira yaklaşık 20 yıl önce bir öğretim elemanı, ders kitabını üniversite

dışında bastırabilmesi için yazdığı dilekçede istediği yazılı üniversite yönetim kurulu kararını alamadığını bahsetmişti. *“Dilekçe içeriği rektörlükte yöneticileri şaşırtmış, bazılarının böyle bir şeyden haberim yok dediğini konuyu bilen yöneticinin de yönetim kurulunun gündemine bu dilekçeyi alsam üyelere de izah etmem lazım daha da önemlisi bu şekilde yazılı belge almadan ders kitaplarını bastıran yüzlerce kişi varken sen de onlar gibi yap denildiği söylenmişti. Sonuçta kişinin dilekçesi altına üniversite belirtilen kitabı basamayacaktır ifadesi yazılarak bu belgeyi saklamasının yeterli olacağına ifade edildiği”* nadir rastlanan bu titiz kişi tarafından bana aktarılmıştı. Yıllardır çalışmayan bu düzenleme hükümlerine uymayan kişilere bir yaptırım uygulanmazken güzel bir çözüm bulunmuş demıştim.

Telif Ücretinin Üniversite Döner Sermayesine Kaydedilmesi

Öğretim elemanlarının telif ücreti adıyla bir bedel tahsil etmesi halinde döner sermayeye gelir kaydedilmesi hakkında Yükseköğretim Kanununda 36 ve 37. madde hükümlerine değinmek gerekmektedir. Çalışma Esasları başlıklı 36. maddenin ikinci cümlesi *“öğretim elemanının görevi ile bağlantılı olarak verdiği hizmetin karşılığında telif ücreti adıyla bir bedel tahsil etmesi halinde 58 inci madde hükümleri uygulanır”* şeklindedir. Üniversitelerin Uygulama Alanına Yardımı başlıklı 37. madde hükmü ise; *“Yükseköğretim kurumları dışındaki kuruluş veya kişilerce, üniversite içinde veya hizmetin gerektirdiği yerde, üniversiteler ve bağlı birimlerden istenecek, bilimsel görüş proje, araştırma ve benzeri hizmetler ile üniversitede ve üniversiteye bağlı kurumlarda, hasta muayene ve tedavisi ve bunlarla ilgili tahliller ve araştırmalar üniversite yönetim kurulunca kabul edilecek esaslara bağlı olmak üzere yapılabilir. Bu hususta alınacak ücretler ilgili yükseköğretim kurumunun veya buna bağlı birimin döner sermayesine gelir kaydedilir.”* şeklindedir.

Konunun ayrıntısına geçmeden telif ücretine 58. madde hükümleri uygulanır ya da döner sermayeye kaydedilir ifadelerinin ne anlama geldiğine değinmek uygun olacaktır. Yükseköğretim Kanununun, 58. madde başlığı döner sermayedir. Bu madde de gayrisafi gelirlerden yapılacak kesintilerle ilgili hüküm şu şekildedir; *“Döner sermaye gelirlerinden tahsil edilen kısmın, tıp ve diş hekimliği fakülteleri sağlık uygulama ve araştırma merkezleri ile açıköğretim hizmeti veren yükseköğretim kurumları için asgari yüzde 35'i, ziraat ve veteriner fakülteleri, sivil havacılık yüksekokulu, sürekli eğitim merkezleri ile bünyesinde atölye veya laboratuvar bulunan yükseköğretim kurumları için asgari yüzde 30'u, diğer yükseköğretim kurumları için ise asgari yüzde 15'i, ilgili yükseköğretim kurumunun ihtiyacı olan mal ve hizmet alımları, her türlü bakım, onarım, kiralama, devam etmekte olan projelerin tamamlanmasına yönelik inşaat işleri ve diğer ihtiyaçlar ile yönetici payları için kullanılır. Bu oranları yüzde 75'ine kadar artırmaya üniversite yönetim kurulu yetkilidir. Döner sermaye gelirlerinden tahsil edilen kısmın en az yüzde 5'i, üniversite bünyesinde yürütülen bilimsel araştırma projelerinin finansmanı için kullanılır.”*

Madde metninde belirtilen kesintilerden ayrı % 1 oranında Hazine kesintisi de vardır. Bu düzenlemelere göre telif ödemelerinin döner sermayeye kaydedilmesi halinde öğretim elemanının görev yaptığı birime göre değişmekle birlikte kesinti oranı % 41' e varabilmektedir. Hatta üniversite yönetim kurulunun birimlere göre değişen payları arttırması halinde, döner sermayeye giren her türlü gelirden yapılacak kesintilerin yapılan ilave artışa bağlı büyüyeceği açıktır.

Önce Yükseköğretim Kanununun 36. madde ikinci cümlesini ele alıp yorumlamaya çalışalım. Bu konuda 08.02.2011 tarihli Akşam Gazetesinde yayımlanan “Öğretim Elemanlarının Telif Ücretlerinin Durumu” başlıklı makalede yer alan ifadeleri değerlendirmek yararlı olacaktır. Bu makalede özetle şöyle denilmiştir. *“36. maddenin ikinci cümlesinin doğru yorumlanması çok önemlidir. Madde metninde kullanılan, görevi ile bağlantılı olarak ifadesi anahtar durumundadır. Burada ifade edilmek istenen görev kapsamında verilen işlerden elde edilen telif ücretidir. Örneğin, bir belediyenin üniversiteye*

başvurarak kent meydanına heykel yapılmasını istemesi ve öğretim elemanının da üniversitenin yönlendirmesiyle bu işi yapmaları. Bir gazetenin üniversiteye başvurarak tıp fakültesinde görevli öğretim elemanlarının sağlık köşesi hazırlamalarını talep etmesi ve öğretim elemanlarının üniversite aracılığıyla bu işi yapmaları. Görevle bağlantı konusunda kullanılabilir kriter, telifle konu olan faaliyete başlanmasında üniversitenin aracılık edip etmemesidir. Üniversitenin hiçbir şekilde aracı olmadığı telif ücretlerinin ise görev ile bağlantısı bulunmamaktadır. Örneğin, bir iktisatçı öğretim elemanının üniversitenin dahil olmaksızın bir gazetede yazdığı köşe yazıları karşılığı elde ettiği telif kazancı görev ile bağlantılı olarak elde edilmemiştir. Kuşkusuz aynı durum, diğer alanlar için de geçerlidir. Aksi bir yorumun hukuk mantığıyla bağdaşmadığı düşüncesindeyiz.”

Bu makalenin yazarları, yaptıkları yorum dışında yorumların hukuk mantığı ile bağdaşmayacağını söyleseler de yorumlarına katılmadığını ifade etmek isterim. Maddedeki hüküm yorumlanırken tek ölçütün, telifle konu olan faaliyete başlanmasında üniversitenin aracılık etmesi gösterilmiştir. Üniversitenin hiçbir şekilde aracı olmadığı telif ücretlerinin ise görev ile bağlantısının olmadığı ifade edilmiştir. Yorumlanan hükümden görevi ile bağlantılı ifadesi gerçekten anahtar konumdadır. Makalede verilen örneklerden anlaşılan, üniversite dışından gelen isteklere öğretim elemanının görev yaptığı üniversitenin aracı olmasıyla görevin yapılması karşılığında elde edilen telif ücretine 58. madde hükmü uygulanacaktır. Buna karşılık, örneğin bir belediyenin doğrudan üniversitede görevli yetkinliğini bildiği heykeltıraştan istekte bulunması ve görevin yerine getirilmesi veya bir gazetenin sağlık köşesinde yazı yazması için üniversitede çalıştığını bildiği bir doktorla anlaşması halinde, ilgili öğretim elemanlarının aldıkları telif ücreti üniversite aracı olmadığı için 58. madde uygulaması dışında kalacaktır.

Uygulamada örnekteki gibi konuların büyük çoğunluğu üniversite aracılığıyla yapılmamaktadır. Zira üniversite aracı olursa 37. madde hükmüne takılıp döner sermayeden önemli kesinti yapılması durumuyla karşılaşılması için öğretim elemanlarıyla doğrudan ilişki kurulmaktadır. Bu durumda tarafların tümünün 36. madde ikinci cümlesini görmemesi ya da daha büyük ihtimalle görmezden gelmelerinden söz etmemiz mümkündür. Öğretim elemanları da görev yaptığı konulara ilişkin isteklere olumlu cevap verip telif ücreti elde edebilmekte 37. madde hükmü dışına çıktığını zannetmektedir. Dolayısıyla üniversitenin aracı olup olmamasına göre anlatılan durumda oluşan adaletsizlik ortadadır. Kanun koyucunun böyle bir şeyi amaçlamadığı, 37. madde hükmü ile de ortadadır. Zira 36. madde hükmü sonradan 2010 yılı başında değiştirilen hükümdür. Bu nedenle üniversitenin faaliyete başlanılmasında aracılık edip etmemesi konusunun 36. madde ikinci cümlesinin yorumunda kilit nokta olduğu konusuna katılmak mümkün değildir. Üniversitenin aracı olup olmaması konusunun 36. veya 37. maddeye mi gireceği konusunda söz konusu olabilir. Her iki durumda da 58. maddenin uygulanması söz konusu olacaktır. Ancak tek fark, üniversite aracı yapılmadan ve öğretim elemanının görevi ile bağlantısı olmadan elde edebileceği telif ücretinin döner sermaye dışında tutulmasıdır.

Ayrıca yukarıda yer verdiğim 37. madde hükmü, yükseköğretim kurumları dışındaki kuruluş veya kişilerce, üniversiteler ve bağlı birimlerden istenecek, bilimsel görüş proje, araştırma ve benzeri hizmetler için alınacak ücretlerin yükseköğretim kurumunun veya buna bağlı birimin döner sermayesine gelir kaydedileceğini açık bir şekilde yazmıştır. Bu madde hükmünün sadece telif ile ilgili olmadığı da açıktır. Örneğin bir öğretim elemanının bir şirkete yapmış olduğu danışmanlık sonucu aldığı ücreti de döner sermayeye yatırmak zorundadır. Üstelik bu madde hükmünde öğretim elemanının görevi ile ilgili ifadesi yer almadığından, üniversite dışından üniversiteye gelen talep sonucu örneğin eczacılık fakültesinde görevli bir öğretim elemanının ilgi duyduğu

müzik alanında bir dergiye makale yazması halinde aldığı ücretin de döner sermayeye gelir kaydedilmesi gerekir.

Yani ilgili makalede örnek olarak verilen belediyenin kent meydanına heykel yapılması için üniversiteye başvurması ve heykelin yapılması sonucu eser sahibinin elde ettiği telif ücreti ile bir gazetenin üniversiteye başvurması ve tıp fakültesinde görevli öğretim elemanlarından sağlık köşesi hazırlamalarını istemesi halinde elde edecekleri telif ücreti tam da 37. madde kapsamındadır. Bu nedenle döner sermayeye gelir kaydedilmesi gerekir. Ayrıca madde hükmünde yer alan “benzeri hizmetler” kelimesinin yükseköğretim kurumları dışındaki kuruluş veya kişilerce istenecek konulara genişlik getirmekte, istenen konu telif konusu ise tartışmasız 58. madde uygulamasına girmektedir. Bu durumda üniversitenin aracılığı ile telif geliri elde edildiği için 58. madde hükmünden kaçmak söz konusu değildir.

Yukarıda yer verdiğim makalede, 36. madde ikinci cümlesi yorumlanmaya çalışılsa da, 37. maddeye uygun örnekler verildiği için amaç yerine gelmemiş ve öğretim elemanının üniversite aracılığıyla yapmadığı ancak göreviyle bağlantılı olarak verdiği hizmet sonucu elde ettiği telif ücreti ne olabilir konusu açıkta kalmıştır. Makalede yer verilen aynı örneklerin üniversite aracılığıyla yapılmaması halinde, örneğin bir belediye üniversitenin güzel sanatlar fakültesi heykel bölümünde görevli bir öğretim elemanından kent meydanına konulacak bir heykel yapmasını istemesi ve heykelin yapılması ile alınan telif ücreti ya da tıp fakültesinden bir öğretim elemanının tıp ile ilgili dergiye makale yazması sonucu elde ettiği telif ücreti tam olarak 36. maddenin ikinci cümlesine örnektir.

Kanunun 37. maddesi hükmü varken 36. madde ikinci cümlesi getirildiğine göre bu ifadenin yorumunda ilk olarak, yükseköğretim kurumları dışından üniversiteyi aracı yapmadan ilgili öğretim elemanının görev alanıyla ilgili istenen bir konuda doğan telif ödemesi akla gelmektedir. Bu durumda öğretim elemanından talepte bulunacak gerçek ya da tüzel kişiler talep ettiği işle ilgili öğretim elemanından hizmet bedelinin fiyatını soracaklardır. Uygulamada ele aldığımız 36. madde hükmü bilinmediğinden ya da bilinse bile bilmiyormuş gibi davranmak mali avantaj sağladığından, öğretim elemanlarının üniversite aracılığıyla işin yapılması halinde döner sermaye kesintisini düşünerek istediği fiyat, doğrudan kendisine ulaşıldığı takdirde istediği fiyattan kesinti tutarı kadar yüksek olmaktadır. Bu durumda yapılan fiyat teklifi hizmeti talep edene pahalı geldiğinden, hizmeti talep eden üniversiteyi aracı yapmadan istediği işi yapabilecek öğretim elemanı arayışına geçmektedir. Bunun sonucunda 37. maddeye hiç girmeden yani üniversite aracı edilmeden, doğrudan öğretim elemanı ile görüşülüp, döner sermaye kesintisi olmadan göreceli düşük fiyattan hizmet alınmaktadır. Bu karmaşık gibi gözükken ancak 36. madde ikinci cümlesi dikkate alındığında net olan öğretim elemanının görevi ile ilgili telif konusu işler belirtilen yasa hükmü dikkate alınmadan yapılmaktadır. Ancak yasa hükmünü işlevsiz kılmak yerine değişinceye kadar uymak doğru olanıdır.

Üniversite dışından bir kuruluşun öğretim elemanına ödediği telif ücretinin bir örneği de şu şekilde olabilmektedir. Öğretim elemanlarından olan araştırma görevlilerinden beklenen doktora yapmaları aksi halde öğretim üyesi olamayacaklardır. Hazırladıkları doktora tezi üniversite tarafından basılabilir ancak bu takdirde telif ücretinin ödenmeyeceği ilgili yönetmelikte açıkça yazılıdır. Bu durum karşısında tez konusu ile ilgili kurumlara başvurulmakta ve konu kabul edildiğinde ilgili kurum tezi bastırıp eser sahibine telif ücreti ödeyebilmektedir. Elde edilen telif ücreti tam da 36.

madde ikinci cümlesinde ifade edilen görev ile bağlantılı olup döner sermayeye kaydedilmesi gerekecektir.

Yorumladığımız cümlede açık bir şekilde öğretim elemanının görevi ifadesi vardır. Bu ifadenin yer aldığı madde başlığı da “çalışma esasları”dır. Öğretim elemanına görevi sorulduğunda ana çalışma konusunu söylemektedir. Örneğin, edebiyat fakültesindeyim ya da tarihçiyim gibi. Görevi tarih bölümünde olan bir öğretim elemanı görev alanı dışında örneğin yaptığı bir beste ya da tablonun satışından üniversite aracı olmadan telif ücreti elde ederse hem bu madde dışında hem de 37. madde dışında gelir elde ettiğinden, döner sermaye maddesi uygulanmayacaktır. Ayrıca öğretim elemanının istifa veya emekli olup üniversitede çalışmayı bırakması halinde elde edeceği telif gelirinin 58. madde ile ilgisi kalmayacağı açıktır.

Üniversite dışından doğrudan gelen talep konusunu yukarıda ele aldığımızdan ilgili cümlelerin yorumunda ikinci olarak, üniversite içinden gelen taleple yapılan işlere de değinmek gerekir. Bu durumda görev yapılan üniversiteden ya da diğer üniversitelerden öğretim elemanının görevi ile ilgili gelen talepler sonucunda telif ücreti elde edilmesi konusu olabilecektir. Örneğin, açıköğretim yapan bir fakültenin ders kitabı yazarı, o fakültenin öğretim elemanı olduğu gibi aynı üniversitenin başka fakültelerinin ya da diğer birimlerinin hatta başka üniversitelerin birimlerinde görevli öğretim elemanı olabilmektedir. İlgili üniversite tarafından ödenmiş olan telif ücretinin öğretim elemanının görev yaptığı üniversitenin döner sermayesine gelir kaydı madde hükmü gereğidir. Çünkü öğretim elemanı görevi ile ilgili bir hizmet yapmış ve telif ücreti elde etmiştir. İncelenen kanun hükmü bu durumda da 58. madde hükmü uygulanır demektir.

Yukarıda yer verdiğim açıklamalar kanun hükümlerinin ne anlama geldiğine ilişkin yorumlardır. Bu madde hükümlerinin uygulanması durumunda telif hakkı sahiplerinin maddi bir kaybı söz konusu olacağından bu yorumlara katılmayan çok kişi olabilecektir. Ancak bu kişiler büyük bir ihtimalle mevcut hükümlerin ne şekilde yorumlanacağına ilişkin bir şey de yazmayacaktır. Bu durumda incelediğimiz madde hükümlerini yok varsayan uygulamalar belki de yıllardır devam edebilecektir.

Telif ücretlerinin gelir açısından vergilenmesi ile ilgili olarak Gelir Vergisi Kanununun 18. maddesinde belirtilen hak sahiplerine, aynı kanunun 94. maddesinde belirtilen üniversitelerin de içinde olduğu kişiler tarafından ödeme öncesi vergi stopajı yapılması zorunluluğu getirilmiştir. 18. madde metninde telif hakkı sahipleri ve ürünleri sayılırken editör ifadesine yer verilmemiştir. 94. maddenin 2. fıkrası “*Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden*” şeklinde başlamış ve (a) bendinde “*18 inci madde kapsamına giren serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemelerden*” (b) bendinde de “*Diğerlerinden*” ifadesine yer verilmiştir. Bu hükümlere göre 18.madde kapsamındakilerden % 17 diğerlerinden % 20 gelir vergisi kesintisi yapılmaktadır. Editörlere, ilgili yönetmelik hükümlerine göre telif ücreti olarak ödeme yapılmakta ise de, Maliye Bakanlığı elemanlarının vergi kesintileri ile ilgili yaptıkları incelemelerde editör ödemelerinden yapılacak vergi stopajı oranının 18. madde kapsamında değil “*Diğerlerinden*” ifadesine dayalı % 20 oranında yapılmasını belirtmesi üzerine uygulama bu yönde gerçekleştirilmektedir.

Yukarıda belirtilen ödemelere katma değer vergisi yönünden baktığımızda da farklı bir durum gözükmektedir. Katma Değer Vergisi Kanununda, Maliye Bakanlığının gerekli görülen hallerde, vergiye tabi işlemlerde taraf olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutabileceği hükme bağlanmıştır (Duman ve Kaya, 2010: 113). Bu yetkiye dayanılarak çıkarılan 19 Seri No’lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliğinde

(21.03.1986;19054 R.G.) Gelir Vergisi Kanununun 18.maddesinde belirtilen hakların, aynı Kanununun 94. maddesinde belirtilen kişilere teslim edilmesi halinde, katma değer vergisinin bu kişilerce sorumlu sıfatıyla beyan edilmesi öngörülmüştür.

Katma Değer Vergisinin stopaj uygulaması ile ilgili yayımlanan 117 Seri No'lu Genel Tebliğde (14.04.2012;28264 R.G.) serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin vergiye tabi olacağı ifade edilmiştir. Bu faaliyetleri mutad ve sürekli olarak yapanların katma değer vergisi mükellefi olacağı, arızı olarak faaliyette bulunanların ise katma değer vergisi mükellefi olmayacakları belirtilmiştir. Maliye Bakanlığının eser yaratma faaliyetinin devamlı veya arızı yapılması konusunda görüşü devamlılık yönü ağır basma şeklinde olurken, yargı organlarının aradığı ölçütler daha objektif olabilmekte ve Maliye Bakanlığı görüşüne aykırı olabilmektedir (Bu konuda ayrıntılı bilgiler için bkz. Duman ve Karyağdı, 2010; Altuntaş, 1996).

117 Seri No'lu Genel Tebliğde (2.2.2) "*Serbest meslek faaliyetlerini mutad ve sürekli olarak yapanların prensip olarak, KDV mükellefiyeti tesis ettirmeleri gerekmektedir. Ancak, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 18 inci maddesi kapsamına giren teslim ve hizmetleri münhasıran aynı Kanunun 94 üncü maddesinde belirtilen kişi, kurum ve kuruluşlara yapanların hesaplayacağı KDV'nin bu kişi veya kuruluşlar tarafından sorumlu sıfatıyla beyan edilmesi mümkün bulunmaktadır. Serbest meslek erbabının bu uygulamadan faydalanabilmesi için KDV mükellefiyetinin sadece Gelir Vergisi Kanununun 18 inci maddesi kapsamına giren işlemlerden ibaret olması ve işlemlerinin tamamının aynı Kanunun 94 üncü maddesinde sayılan kişi, kurum ve kuruluşlara yapılması gerekmektedir. Ayrıca, sorumluluk uygulaması kapsamında işlem yapılabilmesi için Gelir Vergisi Kanununun 18 inci maddesi kapsamına giren işlemleri yapan kişilerin, bu şekilde işlem yapılmasını önceden vergi sorumlusuna bildirmesi gerekmektedir.*" hükümlerine göre editör ücretini alanların faaliyetlerini yazarlar gibi devamlılık halinde yapmaları durumunda, 18. madde kapsamına girmediklerinden katma değer vergisi yükümlülükleri sorumlu tutulan kişilerce yapılamayacaktır.

Bu durumda olan kişilere ödeme yaparken sorumlu sıfatıyla katma değer vergisi kesilemeyeceğine göre, katma değer vergisi mükellefiyeti bulunmayan editörlerin bu ödemeleri yapmaları sorun olarak gözükmektedir. Bu durumun aşılması için editör ücretlerinin arızı olması ki bu durumda gelir vergisi uygulaması da değişmesi gerekecektir ya da 18. madde kapsamındaymış gibi mevzuat hükümlerine aykırı uygulama yapılması söz konusu olabilecektir. Bu durumda da karşılaşılan tablo şöyle olacaktır. Editör ücreti yukarıda belirttiğim yönetmeliklere göre telif ücreti ama gelir vergisi açısından telif ücreti değil diğer serbest meslek kazancıdır. Katma değer vergisi yönünden Gelir Vergisi Kanunu 18. madde kapsamında olmadığından üniversitenin sorumlu sıfatı ile katma değer vergisini kesmesi öngörülmemiştir. Katma değer vergisi mükellefi olmayan editöre kendiniz ödeyin de denemediğinden sanki madde kapsamındaymış gibi üstelik % 18 oranında katma değer vergisi kesintisi yapıp sorumlu sıfatıyla vergi dairesine ödeme yapılmaktadır.

Ayrıca telif ile ilgili ödeme yapılırken bulunan ücretten % 17 gelir vergisi, % 18 katma değer vergisi, % 41 döner sermaye kesintileri yapılırsa toplam kesinti oranı % 76'ya ulaşmakta böylece ödemenin dörtte üçü kesilmiş olacağından hiç olmazsa döner sermaye kesintilerinden kurtulmak için 36. maddedeki cümleyi görmemek ya da görüp görmemiş gibi yapmak, 37. maddeden de üniversite dışından gelebilecek taleplere üniversiteyi aracı yapmadan çözüm bulma yolu seçildiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Yukarıda açıklanan madde hükümlerinin uygulamada işlerliğinin olmaması bir tercih nedenidir. Bu yorumum karşısında çoğu öğretim elemanının kesinti tutarları karşısında “bu kadar da kesinti olur mu?” diyebileceğini düşünmekteyim. Ancak ele aldığım kanun metinlerine bakıldığında öğretim elemanlarının görevleri ile bağlantılı olarak elde ettiği telif ücretlerinden üniversitenin pay alması istenmiştir. Üstelik art arda iki maddeyle yapılan düzenleme bir boşluk bırakmamış durumdadır.

Ülkemizde yıllar önce seksenli yıllarda en üst makamdan ifade edilen, “Anayasayı bir kere delmekle bir şey olmaz” ifadesiyle başlayan süreçte Anayasa, yasalar, yönetmelikler gibi hukukun önemli kaynaklarına işimize geldiği için uymama hali çoğaldığında, bir mevzuat hükmünü göstererek hak aramamızın da zorlaşacağı unutmamalıyız. Bu nedenle uygulamada hatalı ve işleminin zorluğu görülen hükümlerin deyim yerindeyse çiğnenmesi yerine değiştirilmesi için çaba sarf edilmesi uygun olanıdır. Değişinceye kadar da ilgili hükümlere uyulması gereği açıktır. Bu durumda kimse üniversite aracılığı dışında elde ettiği telif gelirini beyan etmez dolayısıyla 58. madde uygulamasına girmez denilebilir.

Bu hususla ilgili beyan ayrı bir konudur. Beyan edilmesi gereken hususları beyan etmemek hem kişilik özelliklerine hem de belki daha da önemlisi beyan edilmeme durumu saptandığında karşılaşılabilecek maddi yaptırımların tutarına ve varsa idari yaptırımların önemine bağlıdır. Örneğin, kişi sahibi olduğu bir meskeni kiraya vermesi nedeniyle elde ettiği kira gelirini beyan etmeyerek, idarenin belirleme ve cezalı tarhiyat riskini göze almak suretiyle Gelir Vergisinden de kurtulabilir.

Üniversitelerinde içinde bulunduğu tüzel kişiler ve gerçek kişilerin mevzuat hükümlerine uymama alışkanlıklarının çoğalmasında, eski tarihli mevzuat hükümlerinin günümüz koşullarına ayak uyduramaması, mevzuat hükümlerinin çoğunlukla torba yasa denilen yasalarla, sık ve özensiz değişiklikleri yanında getirilen hükümlere uyulmaması durumunda yaptırımların olmaması, olması halinde bile etkisizliği ya da uygulanmamasının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca kurumların mevzuat hükümlerine aykırı davranışları başlayınca aynı konumda olan diğer kurumlar da bunları örnek alarak uygulamalara gidince yaygınlaşma sonucu sanki doğru olan uygulamaymış gibi algı yaratılmaktadır. Yürürlüğe giren mevzuat hükümlerinin, uygulanabilir olmasına dikkat edilerek net ve anlaşılır şekilde yazılması, sonrasında da uygulamaya ilişkin denetimlerin yapılması önemlidir.

İncelediğimiz madde hükümleri doğruysa uygulama buna göre yapılmalı yok eğer uygulama doğruysa ilgili kanun hükümleri değiştirilmelidir. Mevcut yasal düzenlemeler ile getirilen hükümlere, işimize geldiğinde değil işimize gelmediğinde de uymamız konusu hepimizin sahip çıkması gereken önemdedir. Hukuk kaynaklarıyla getirilen mevzuat dediğimiz hükümlerin de hukuk devleti ilkelerine uygun olması da, bu hükümlere uyumu arttıracığı açıktır.

Kaynakça

- Altuntaş, M. (1996). *Telif Kazançlarının Vergilendirilmesinin Mevzuat ve Uygulama Açısından Analizi*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Hizmetleri Yayın ve Uygulama Yönetmeliği (18.06.1983;18081 R.G.) (<https://www.mevzuat.gov.tr>)
- Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayın ve Uygulama Yönetmeliği (16.10.2011;28086 R.G.) (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/10/20111016-2.htm>)
- Duman, Ö. & Karyağdı, N. (2010). *Telif Kazançlarının Hukuki Mahiyeti ve Vergilendirilmesi*. (Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 2. Baskı.), Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği.
- İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Hizmetleri Yayın Yönergesi (<https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/73813>)
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik (23.01.2007;26412 R.G.) (<https://www.mevzuat.gov.tr>)
- Katma Değer Vergisi Kanunu (02.11.1984;18563 R.G.) (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3065.pdf>)
- Katma Değer Vergisi 19 Seri No'lu Genel Tebliği (21.03.1986;19054 R.G.)
- Katma Değer Vergisi 117 Ser No'lu Genel Tebliği (14.04.2012;28264 R.G.)
- Taş, M. & Özcan, S. (2011). *Öğretim Elemanlarının Telif Ücretlerinin Durumu*, 08.02.2011 tarihli Akşam Gazetesi, Muhasebe TR – Muhasebecilere Özel Web Sitesinden erişim. (http://www.muhasabetr.com/ulusalbasin/haber_oku.php?haber_id=7042)
- Üniversiteler Yayın Yönetmeliği (03.02.1984;18301R.G.) (<https://www.mevzuat.gov.tr>)
- Üniversitelerde Ders Aracı Olarak Kullanılan Kitaplar, Teksirler ve Yardımcı Ders Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Kitapları Dışındaki Yayınlarla İlgili Yönetmelik (22.10.1984;18553 R.G.) (<https://www.mevzuat.gov.tr>)
- 2547 Sayılı Kanun (06.11.1981;17506) (<https://www.mevzuat.gov.tr>)